

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У даній статті обґрунтовується доцільність використання інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні іноземних мов, що вможливило формування моделі сучасного конкурентоспроможного інженера XXI століття.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, якість знань, знання іноземної мови, навчальні досягнення, покращення рівня володіння іноземною мовою.

Г. Лазарук, Л. Бойків. Примене-ние информационно-коммуникационных технологий в процессе изучения иностранных языков. В статье обосновывается целесообразность использования информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения иностранным языкам, что дает возможность формирования модели современного конкурентоспособного инженера XXI века.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, качество знаний, знание иностранного языка, учебные достижения, улучшение качества владения иностранным языком.

Lazaruk G., L. Boykyv. Information and communication technologies use when studying foreign languages. The given article focuses on the reasonability of the information and communication technologies use when studying foreign languages. It helps shape an exemplar of the advanced competitive engineer of the 21st century.

Keywords: information and communication technologies, quality of knowledge, foreign language knowledge, academic progress, foreign language mastering advancement.

Мета: дослідження та обґрунтування ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій як одного із засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів на заняттях іноземної мови (на прикладі англійської).

Постановка проблеми. Надзвичайно швидкі темпи розвитку суспільства

потребують майже миттєвої адаптації до змін, що відбуваються у світі. Одним з пріоритетних завдань освіти є формування сучасного європейця, здатного до постійної самоосвіти, "навчання упродовж життя". Крім того, стає дедалі важливіше навчитися орієнтуватися, не розгубитися в неосяжному інформаційному просторі, оцінювати й аналізувати інформаційний потік, ставити перед собою реальні цілі й шукати шляхи їх вирішення. Сьогочасний стан міжнародних зв'язків країни, вихід її до європейського світового простору зумовлюють розглядати іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою вивчення й упровадження інформаційно-комунікаційних технологій займалися Дейв Ф. Сьюзел і Девид Р. Ротерей [10], Т. Кармишева, В. Краснопольський [4]. Хоча в теоретичному аспекті дане поняття інформаційно-комунікаційних технологій розробляється, але на рівні розробки експериментальної апробації та практичного застосування інформаційно-комунікаційних технологій для вивчення англійської мови воно залишається малодослідженим.

Проблему розвитку комунікативної компетентності в процесі вивчення іноземної мови розглянуто в працях Л. Биркун, О. Вишневського, І. Зимньої, Г. Китайгородської, Ю. Пассова, О. Полат, В. Редько, Т. Сірик та інших.

У дослідженнях Е. Машбиц, І. Підласого, В. Монахова, В. Новікова, С. Архангельського, С. Белкіна, Т. Габай, Б. Гершунського, І. Катішева, Н. Тализіної, Л. Турбовича доведено, що підвищенню ефективності навчальної діяльності сприяє використання комп'ютерів. Вони виступають як засоби покращення якості каналів прямого і зворотного зв'язків у навчальному процесі, допомагаючи підвищити продуктивність праці викладача, процес засвоєння навчальної інформації, методів корекції діяльності тих, хто навчається.

Є. Азимов, Є. Власов, В. Краснопольський [4], О. Менайленко, Є. Носенко, П. Сердюков вивчають способи комп'ютерного аналізу повідомлень користувача.

Інтеграція України в європейський та світовий освітній простір зумовлює

нове бачення основної мети і змісту навчання іноземних мов [9; 7]. Головна мета навчання іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах освіти полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції [7; 8]. Дослідники вказують, насамперед, на зміну статусу навчальної дисципліни "іноземна мова" з точки зору її культурологічної функції, оскільки мова – не тільки "джерело комунікативної діяльності, але й засіб пізнання, формування і передачі думки, вираження почуттів, емоційних станів людини, засіб реалізації усіх потреб освіченого народу" [2, 164].

Компетентнісний підхід у навчанні іноземних мов досить новий, але у випадку його успішної реалізації він може стати засобом забезпечення студентів корисними знаннями, необхідними для досягнення цілей у реальних життєвих умовах [3, 113]. Структура комунікативної компетентності учнів складається з мовленнєвої, мовної, дискурсивної, стратегічної, соціокультурної та соціолінгвістичної компетенцій [1, 12]; [5, 9]; [6, 275] тощо.

Пріоритетом нашої професійної діяльності є цілісний розвиток особистості студента, його духовних, емоційних, естетичних і творчих задатків; формування не лише інтелектуальних здібностей, але й навичок та умінь користуватися мовою як засобом спілкування, прагнення до самоосвіти й самовдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Нова програма з іноземної мови засвідчила зміну в підході до процесу викладання й чітко визначила орієнтацію на потреби студента. Таке поняття, як автономія студентів, дозволить інтенсифікувати й покращити процес викладання, оскільки результатом навчання іноземної мови є формування навичок та умінь користуватися мовою як засобом спілкування. Ключовим тут є принцип комунікативної спрямованості, головна функція якого полягає у створенні умов комунікації, відповідного психологічного клімату. Необхідно забезпечити дуже високу позитивну мотивацію студентів, стійкий інтерес до оволодіння іноземною мовою.

Сучасне суспільство висуває нові вимоги до викладання та вивчення іноземних мов у ВНЗ. Значною мірою збільшилася їх освітня та самоосвітня

функції, професійна значущість на ринку праці в цілому, що й посилює мотивацію вивчення мов міжнародного спілкування, відповідно зросли й потреби у вивченні іноземних мов. Молодь виступає у різноманітних міжнародних конкурсах, навчається за кордоном, бере участь у програмах з обміну студентами, має можливість скласти іспити на отримання міжнародного сертифікату. Одним з революційних досягнень, яке вплинуло на навчальний процес, стало створення Інтернету. Навчати іноземної мови – означає навчати спілкування, передачі та сприйняття інформації. Існує три сфери, у яких Інтернет може вивести навчання іноземних мов на новий рівень, комунікація, інформація та публікація.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій передбачає: виготовлення та використання роздавального матеріалу; створення та використання в навчальному процесі електронних навчально-методичних комплексів; пошукова робота, проектна діяльність; посилення мотивації навчання, активізація навчальної діяльності студентів; унаочнення навчального матеріалу, мультимедійний супровід заняття; урізноманітнення форм подання інформації та типів навчальних завдань; створення сприятливого емоційного фону; спілкування, обмін досвідом, підвищення власного фахового рівня; забезпечення миттєвого зворотного зв'язку.

Сучасний розвиток Інтернету характеризується появою й широким розповсюдженням соціальних сервісів і служб (Web 2.0), що націлені на спілкування між людьми. До таких соціальних сервісів належать: блог, вікі, подкаст, Twitter, YouTube, закладки тощо. З огляду на це на даному етапі технологічного розвитку суспільства Інтернет-спілкування вже розглядається не як додатковий, а як окремий повноцінний вид спілкування. У цьому контексті рівень сформованості іншомовної комунікативної компетенції учнів буде визначатись не лише вмінням спілкуватись іноземною мовою за особистої присутності учасників спілкування, а й умінням спілкуватись через усілякі сервіси та служби мережі Інтернет.

Однак робота з інтернет-ресурсами тих, хто навчається, повинна бути спланована методично грамотно, адже одна лише наявність доступу до них не є гарантом швидкої та якісної освіти. Тому виникає необхідність у розробленні нових методик навчання іноземної мови на основі навчальних Інтернет-ресурсів та соціальних сервісів Web 2.0, які були б спрямовані на формування та розвиток:

- аспектів іншомовної комунікативної компетенції;

- інформативної компетенції (критичний підхід до розповсюджувальної інформації, розвиток комунікативно-когнітивних умінь проводити пошуки та відбір, проводити узагальнення, класифікацію, аналіз та синтез отриманої інформації);

- комунікативних умінь (обговорення результатів роботи з ресурсами мережі Інтернет);

- використання ресурсів мережі Інтернет для освіти та самоосвіти з метою ознайомлення з культурно-історичною спадщиною різних країн та народів;

- застосування ресурсів мережі Інтернет і сервісів Web 2.0 для задоволення своїх інформаційних й освітніх інтересів та потреб.

У дидактичному напрямі мережа Інтернет включає, щонайменше, два основних компоненти: форми телекомунікації та інформаційні ресурси.

До форм телекомунікації належать електронна пошта, чат, форум, відео-, веб-конференції, а також соціальні сервіси Web 2.0 (Web 2.0 – це платформа соціальних сервісів та служб, що дозволяє широкому колу користувачів мережі Інтернет виступати не лише отримувачами інформації, а й, головне, її творцями та співавторами – Odnoklassniki, Vkontakte, YouTube...).

Інформаційні ресурси мережі Інтернет містять текстовий, аудіо- і відеоматеріал за різноманітною тематикою різними мовами. Однак для того, щоб не заглинитись у безліччя інформації, а найбільш продуктивно використовувати її для освітніх та професійних потреб, з'явилась необхідність у розробленні спеціальних навчальних інтернет-ресурсів, що націлені навчати студентів працювати з ресурсами всесвітньої мережі. До таких відносять hotlist, multimedia scrapbook, treasure hunt, subject sampler, webquest. Вони створюються винятково для навчальних цілей, можуть бути розроблені для різних предметів, включаючи іноземну мову.

В англомовній літературі виділяють п'ять видів навчальних інтернет-ресурсів:

1. Hotlist – перелік посилань на Інтернет-ресурси.

2. Multimedia scrapbook – студенти досліджують вашу підбірку мультимедійних посилань (фотографії, карти, оповідання, факти, цитати, відео і т. п.), вирішують, які саме ресурси вони хочуть використати, і на основі цього створюють свої.

3. Treasure hunt – подібно до посилань на інтернет-ресурси, але містить питання, що ґрунтуються на контексті з сайтів.

4. Subject sampler – студенти досліджують вашу підбірку мультимедійних посилань, включаючи питання, що ґрунтуються на контексті із сайтів, але за допомогою питань викладача застосовують пошуково-пізнавальну діяльність (складніше, ніж treasure hunt).

5. Webquest – використовуються сайти, що ви обрали, як початок складної діяльності, що передбачає численні погляди, можливу групову роботу і як, кінцевий результат, обраний проект.

Навчальні інтернет-ресурси можна розробити двома шляхами:

- на паперовому носіїві;

- розробити та розмістити в мережі Інтернет, використовуючи спеціальне програмне забезпечення.

При створенні навчальних інтернет-матеріалів на паперових носіях викладачеві необхідно лише слідувати структурі обраного формату (hotlist або webquest). Йому слід знайти та відібрати необхідні матеріали й вказати на паперовому носіїві точні інтернет-адреси обраних інформаційних ресурсів.

Основна відмінність між навчальними Інтернет-ресурсами на паперових носіях та тими, що розміщені у всесвітній мережі, – це робота з посиланнями на Інтернет-сайти. У першому випадку студентам необхідно вводити адреси сайтів у браузер, а в другому – посилання перетворюються на гіперпосилання, тобто, нажимаючи на них, студент відкриватиме необхідну сторінку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, орієнтуючись на сучасний ринок праці під впливом процесів інтеграції та глобалізації на освіту, до сьогоденних пріоритетів відносяться уміння опиратися на такі технології та знання, що задовольняють потреби інформаційного суспільства та підготують молодь зайняти найвищу щабель у суспільстві.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні іноземних мов уможливило формування моделі сучасного конкурентоспроможного інженера XXI століття.

Таким чином, актуальність проблеми, недостатня її розробленість вимагають проведення подальших досліджень із метою вивчення інших складових інформаційно-комунікаційних технологій, запропонованих як науковцями зарубіжжя, так і дослідниками України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков. – М. : Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8–14.

2. Василюк А. В. Професійно-педагогічна підготовка вчителів у Польщі (1989–1997 рр.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук / А. В. Василюк. – К., 1998. – 21 с.

3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : [бібліотека з освітньої політики / під ред. О. В. Овчарук]. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.

4. Краснопольський В. Е. Активізація пізнавальної діяльності учнів засобами комп'ютерної техніки : (на матеріалі викладання англійської мови) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. Е. Краснопольський. – Луган. держ. пед. ун-т імені

Т. Г. Шевченка. – Луганськ, 2000. – 20 с.

5. Кужель О. М. Можливості використання мультимедійних курсів у навчанні читання на початковому ступені середньої школи / О. М. Кужель // Іноземні мови. – 2001. – № 2. – С. 8–10.

6. Олійник Л. І. Інтеркультура та формування лінгвосціологічної компетенції. Проблеми семантики слова, речення та тексту : [зб. наук. праць]. – Вип. 9 / [відп. ред. Н. М. Корбозерова]. – 2003. – С. 274–279.

7. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 10–11 класи : [Іноземна мова, рівень стандарту, академічний

рівень, профільний рівень] / К., – 2010.

8. Програми для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов, 1–11 класи. – К., 2010.

9. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика : монографія / Валерій Редько. – К. : Генеза, 2012. – 224 с.

10. Сьюзел Д. Основные направления применения ЭВМ / Д. Сьюзел, Д. Ротерей // Перспективы. Вопросы образования. – 1988. – № 3. – С. 60–69.

Стаття надійшла 3.11.2014 р.

УДК 372.853; 371.212

Ірина ЛУЧКІВ, Іванна БРОДИН

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ

У статті розкриваються підходи до формування дослідницьких умінь учнів засобами навчального фізичного експерименту. Досліджуються функції експерименту в науковому і навчальному пізнанні. Виділяються основні етапи наукового методу пізнання. Акцентується увага на організації розумової діяльності учнів, яка проявляється в таких методологічних поняттях, як науковий факт, проблема, гіпотеза, модель, наслідок, експеримент. Розкрита методика роботи вчителя з організації дослідницької діяльності школярів.

Ключові слова: дослідницька діяльність учнів, дослідницький метод навчання, проектування дослідницького уроку.

И. Лучкив, И. Бродин. Формирование исследовательских умений учащихся при изучении физики. В статье раскрываются подходы к формированию исследовательских умений учащихся средствами учебного физического эксперимента. Исследуются функции эксперимента в научном и учебном познании. Выделяются основные этапы научного метода познания. Обращено внимание на организацию умственной деятельности учеников, которая выражается в таких методологических понятиях, как научный факт, проблема, гипотеза, модель, следствие, эксперимент. Раскры-

та методика работы учителя по организации исследовательской деятельности учащихся. Приведены примеры эффективных методов работы педагога направленных на формирование их исследовательских умений.

Ключевые слова: исследовательская деятельность учащихся, исследовательский метод обучения, проектирование исследовательского урока.

I. Luchkiv, I. Brodyn. Formation of research skills of students in the study of physics. The approaches to the students research skills formation on the base of educational physical experiments were presented. The "research" and "research method" concepts were analyzed. Functions of the experiment in the scientific and academic cognitions are investigated. The main stages of the scientific method of knowledge were displayed. The characterization of student intellectual activity with the using "scientific fact", "problem", "hypothesis", "model", "result", "experiment" terms was done. The methodological approaches to research students work organization with the recommendation for teacher were disclosed on the example of topic "Archimedes force" for Secondary School.

Keywords: research activities of students, research method of teaching, design of research lesson.

Мета: формування дослідницьких

умінь учнів на уроках фізики.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Стратегічним завданням реформування освіти згідно з Державною національною програмою "Освіта" (Україна ХХІ століття) є виховання творчої особистості, здатної здійснювати продуктивну професійну діяльність.

Важливим шляхом удосконалення навчально-виховного процесу є впровадження діяльнісного підходу, на що націлює Державний стандарт [4; 1]. Це забезпечить формування в учнів відповідних дослідницьких навичок, завдяки яким вони зможуть розв'язувати пізнавальні завдання. На пізнавальному розвитку, який сприяє формуванню експериментальної компетентності, наголошує також нова програма з фізики.

Одним із важливих концептуальних положень сучасної методики фізики є трактування навчального експерименту не тільки як засобу навчання, а й об'єкту навчання, способу засвоєння експериментального методу пізнання природи. З дидактичної точки навчальний фізичний експеримент повинен розв'язувати таке завдання: "залучати учнів до наукового пошуку, виявлення логіки наукового дослідження, що сприяє виробленню у них дослідницьких прийомів, формуванню експериментальних умінь і навичок" [10; 3].

Проте в практиці роботи сучасної школи формуванню дослідницьких